

Era în anul de grație una mie opt sute șaizeci și cinci, la 13 ianuarie curent, orele fix douăsprezece jumătate la amiază, când Elena Ivanovna, consoarta lui Ivan Matveici – eruditul meu prieten, coleg de birou și întru câtva rudă mai îndepărtată –, își exprimă dorința arzătoare de a vedea crocodilul expus, contra taxă, la panorama din Pasaj. S-a potrivit ca tocmai atunci Ivan Matveici să fie în concediu (avea, de altfel, în buzunar pașaportul pentru o călătorie în străinătate, unde se ducea mai degrabă dintr-o sete firească de a cunoaște lucruri noi decât din motive de sănătate) și deci cu desăvârșire liber în acea dimineață. Ca atare, nu numai că nu se împotrivi câtuși de puțin acestei dorințe irezistibile a consoartei sale, dimpotrivă, o

împărtăși cu entuziasm, îmboldit de o legitimă curiozitate.

— Strașnică idee! exclamă, plin de încântare, Ivan Matveici. Nu strică deloc să vedem cum arată un crocodil. Unde mai pui că în felul acesta vom avea prilejul chiar aici în țară, înainte de a pleca în Europa, să facem cunoștință mai îndeaproape cu unul din băștinașii ei.

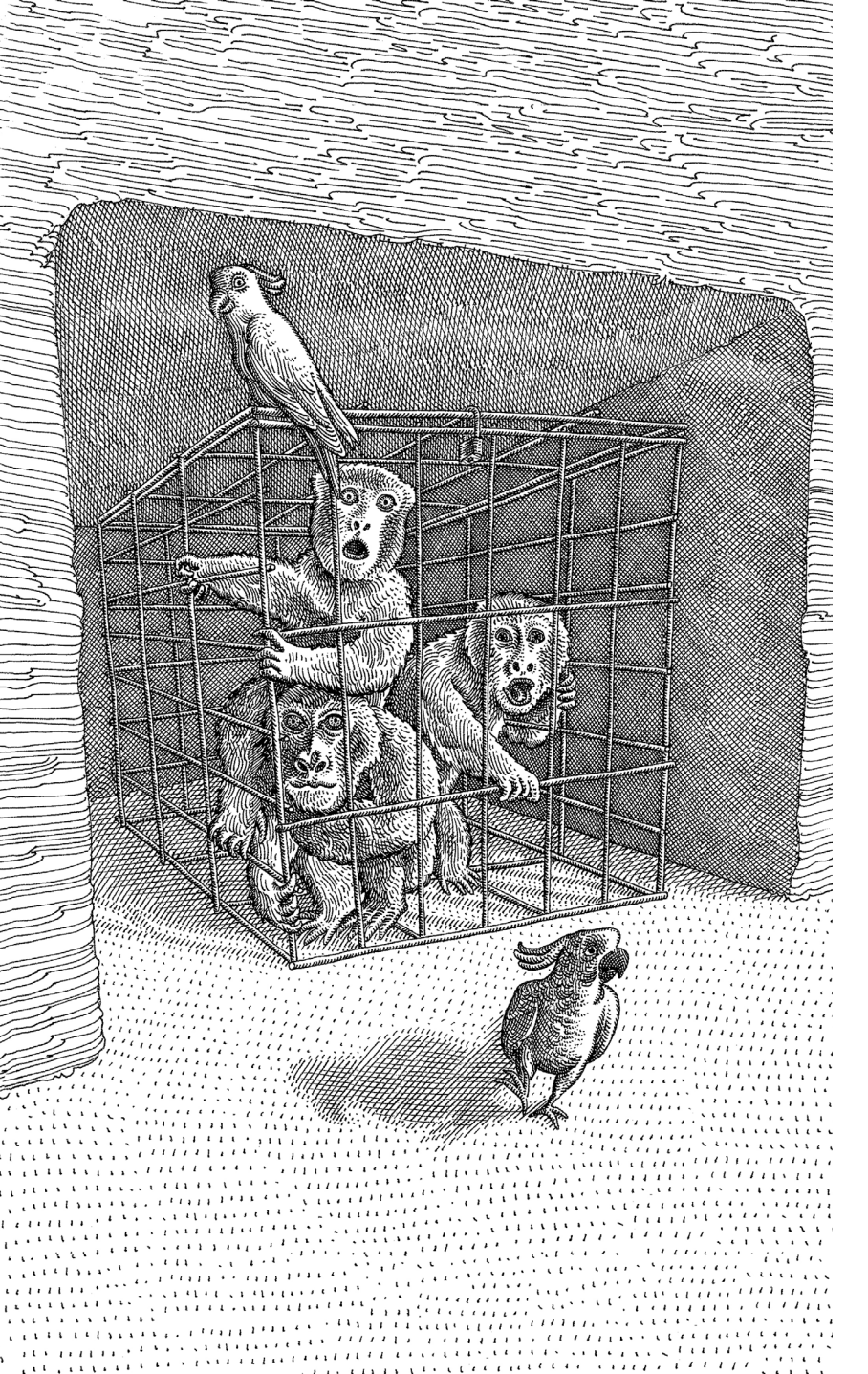
Acestea fiind zise, își luă protector soția la braț și fără multă zăbavă o porniră spre Pasaj. În ceea ce mă privește, potrivit unei vechi deprinderi, i-am însoțit pe cei doi consorți, în calitatea mea de prieten al casei. Niciodată până atunci nu-l văzusem pe Ivan Matveici într-o dispoziție sufletească atât de senină ca în acea memorabilă dimineață. Bine zice proverbul: „Nu aduce anul cât aduce ceasul“ și nu e dat omului să știe dinainte ce-l așteaptă.

De cum intrarăm în Pasaj, Ivan Matveici începu să se minuneze de frumusețile clădirii, iar când ajunse în fața menajeriei unde

era expus monstrul proaspăt adus în capitală, prietenul meu fu de-a dreptul cuprins de un acces de generozitate, declarându-se gata să plătească și pentru mine crocodilarului cele 25 de copeici – taxa de intrare – lucru care, recunosc, nu i se mai întâmplase niciodată.

Abia intrați într-o încăpere strâmtă, băgarăm de seamă că, în afară de crocodil, mai erau acolo și niște papagali de specie străină – cacadu¹ – precum și vreo câteva maimuțe într-o cușcă vârată în fundul unei nișe. Chiar la intrare, de-a lungul peretelui din stânga, era așezat un ditamai lădoi de tablă, un fel de cadă acoperită cu o împletitură de sârmă groasă, având pe fund, cam de o palmă, un strat de apă. Și uite, aici, în această băltoacă, zăcea întins crocodilul, mare cât toate zilele și țeapăn ca un buștean, de parcă-și pierduse toate funcțiile

¹ O specie de papagal cu penaj deosebit (care însă învață foarte greu să vorbească). Trăiește în India, Malaezia și Noua Zeelandă.

biologice în contact cu clima noastră umedă și atât de puțin prielnică străinilor.

În primul moment, ce-i drept, dihania nu ne-a stârnit cine știe ce interes.

— Vasăzică așa arată un crocodil! rosti cu glas tărăgănat Elena Ivanovna, vădit dezamăgită. Drept să spun, eu mi-l închipuiam... altfel!

E mai mult decât probabil că și-l închi-puise încrustat cu diamante!

Proprietarul crocodilului, un neamț, care tocmai ieșise în întâmpinarea noastră, ne măsură cu o privire de-a dreptul semeață.

— Are dreptate, îmi șopti la ureche Ivan Matveici, cred și eu că are dreptate să fie mândru! Parcă nu-și dă seama că e singurul om care expune astăzi un crocodil pe teritoriul Rusiei?

Această cugetare pur și simplu neroadă o pun tot pe seama prea buneii lui dispoziții, căci, altminteri, Ivan Matveici era mai curând pizmaș din fire.

— Mi se pare că nu e viu crocodilul dumitale! interveni din nou Elena Ivanovna, vădit atinsă de înfumurarea neamțului și pentru a-l pune la respect pe acest bădăran, schiță un zâmbet seducător – stratagemă subtilă și, de altfel, atât de caracteristică femeilor în genere.

— O, *nein*¹, madam, el viu, el viu este! răspunse acesta într-o rusă stâlcită și, dând la o parte împletitura de sârmă până pe la jumătatea lădoiului, se apucă să zgândăre crocodilul la cap cu un bețișor.

Atunci, dihania vicleană, ca să dea semne de viață, mișcă ușor labele și coada, ridică botul și scoase un soi de șuierat prelung.

— Ei, hai, nu te supăra, Karlchen²! spuse alintător neamțul, satisfăcut în amorul său propriu.

— Ce fioros e crocodilul ăsta! Mă înspăimântă, îngână și mai cochet Elena Ivanovna. Cu siguranță c-am să-l visez la noapte.

¹ „Nu“ (în limba germană, în original).

² Diminutiv de la Karl.

— Nu temeți, madam, că nu mușcat la tunneavoastră în vis, madam, spuse curtenitor neamțul, grăbindu-se să râdă el primul de gluma făcută; dar nici unul dintre noi nu-i ținu isonul.

— Să mergem, Semion Semionîci, continuă Elena Ivanovna, adresându-mi-se exclusiv mie. Mai bine să ne uităm la maimuțe. Îmi plac la nebunie maimuțele; se întâmplă să fie câte una atât de drăgălașă... pe când crocodilul ăsta e oribil.

— O, nu-ți fie teamă, draga mea, strigă în urma noastră Ivan Matveici, încântat că poate să se grozăvească în fața consoartei sale. Acest somnoros locuitor al împărăției faraonilor nu ne poate face nici un rău.

Și el rămase lângă lădoi. Mai mult decât atât, scoțându-și o mănușă, începu să gâdi-le crocodilul pe la nări în dorința, după cum ne-a mărturisit mai târziu, de a-l face să mai șuiere o dată. În ceea ce-l privește pe stăpânul crocodilului, el o însoți pe Elena Ivanovna,

dat fiind că era doamnă, până la cușca cu maimuțe.

Totul, așadar, mergea de minune și nimeni n-ar fi putut prevedea vreo nenorocire. Ba chiar Elena Ivanovna părea amuzată la culme, făcând haz de maimuțe. Din când în când, scotea câte un țipăt de mulțumire, adresându-mi-se mereu numai mie, ca și cum ar fi vrut să-i arate neamțului că-l tratează cu o totală indiferență și râzând cu hohote de asemănarea pe care o găsea între aceste maimuțe și mulți dintre cunoscuții și bunii ei prieteni. Făceam și eu haz împreună cu dânsa fiindcă, ce-i drept, asemănarea era cât se poate de evidentă. Proprietarul neamț care nu știa dacă trebuie să râdă sau nu, deveni posac și sfârși prin a se încrunta de-a binelea. Dar tocmai în clipa aceea, un răcnet groaznic, ba chiar aș spune cu totul nefiresc, cutremură încăperea. În primul moment, până să mă dezmeticesc, am rămas încremenit locului; dându-mi seama însă că și Elena Ivanovna țipa ca din gură

de șarpe, m-am întors repede și – ce-mi văzură ochii! Văzui – o, Doamne! – văzui pe nefericitul Ivan Matveici prins de mijloc între fălcile înspăimântătoare ale crocodilului și suspendat orizontal în aer, bălăbănindu-și disperat picioarele. Apoi, cât ai zice pește – dispăru. Dar să descriu totul pe-ndelete, de-a fir a păr, căci trebuie să vă spun că rămânând tot timpul nemișcat, am putut observa întreaga scenă ce s-a desfășurat sub ochii mei cu atâta atenție și curiozitate, cum nu mi le-aș fi bănuit vreodată. Căci – gândeam în acea clipă fatală – ce-ar fi fost dacă în locul lui Ivan Matveici o pățeam eu? Ce năpastă ar fi căzut pe capul meu! Să ne întoarcem însă la întâmplarea cu pricina. Crocodilul începu să-l răsucească pe Ivan Matveici între fălcile lui groaznice, îndreptându-l cu dosul spre gâtleej, și-i înghiți întâi picioarele; apoi, într-un râgâit înfiorător, îl scoase puțin afară pe sârmanul meu prieten, care încerca din răspuțeri să scape din strânsoarea dihaniei, agățându-se cu

mâinile de marginea lădoiului, și-l înghiți de data aceasta până mai sus de șale. Apoi îl săltă iar afară cu alt râgâit și-l mai înghiți o dată și încă o dată. În chipul acesta, Ivan Matveici dispărea treptat-treptat de sub privirile noastre. În cele din urmă, cu o ghiorțăitură formidabilă, crocodilul îl înfulecă în întregime, fără cea mai mică urmă, pe eruditul meu prieten. Se putea urmări, de altfel, cum Ivan Matveici aluneca în pântecul dihaniei, conturându-i-se toate formele proeminente. Din nou era cât pe ce să strig, când perfidul destin vru să ne mai joace o dată festa: crocodilul se opinti, înecându-se pesemne cu boțul acela imens pe care-l înghițise, căscă din nou gâtlejul înfricoșător și din el, odată cu ultimul râgâit țâșni, pentru o clipă numai, capul lui Ivan Matveici, cu o expresie de deznădejde întipărită pe față, în timp ce ochelarii, căzându-i de pe nas, se rostogoliră pe fundul lădoiului. Părea că acest cap disperat se mai ivise o dată doar pentru a arunca o ultimă privire asupra

